

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ

**Zákonné povinnosti
profesionálních uživatelů
při nakládání s přípravky na ochranu rostlin
v České republice, jak v oblasti zemědělství,
tak i v jiných odvětvích**

Zákonné povinnosti profesionálních uživatelů při nakládání s přípravky na ochranu rostlin v České republice, jak v oblasti zemědělství, tak i v jiných odvětvích

Nakládání s přípravky na ochranu rostlin (dále jen „přípravky“ nebo „POR“) je v České republice upraveno evropskými právními předpisy, zákonem o rostlinolékařské péči, prováděcími vyhláškami k tomuto zákonu a dalšími souvisejícími právními předpisy, jejichž přehled je uveden na konci tohoto dokumentu v části „Přehled právních předpisů“.

V těchto právních předpisech jsou stanoveny požadavky, které se týkají zejména:

- 1) **skladování přípravků,**
- 2) **správného použití přípravků** v souladu se „zásadami správné praxe v ochraně rostlin“ a dodržení podmínek stanovených v rozhodnutí o povolení a uvedených na označení (etiketě). Jde zejména o:
 - a) používání povolených přípravků,
 - b) dodržení rozsahu povolení přípravků (použití jen do povolené plodiny, kultury, proti škodlivému organismu, k účelu v souladu s rozhodnutím o povolení),
 - c) nepřekročení maximální povolené dávky přípravků,
 - d) dodržení podmínek stanovených k ochraně zdrojů pitné vody,
 - e) dodržení podmínek stanovených k ochraně necílových organismů tj. včel, zvěře, vodních a další necílových organismů včetně rostlin,
 - f) dodržení požadavků na ochranu zdraví lidí (osob provádějících aplikaci POR) včetně ostatních osob (zranitelných skupin obyvatel),
- 3) **integrované ochrany rostlin,**
- 4) **vedení záznamů o použití přípravků a dalších prostředků na ochranu rostlin,**
- 5) **funkční způsobilosti používaných zařízení pro aplikaci přípravků,**
- 6) **zajištění nakládání s přípravky odborně způsobilými osobami.**

Správným **skladováním POR a dalších prostředků** se rozumí přehledné a oddělené uskladnění

- od jiných látek a materiálů např. barvy, laky, rozpouštědla, ropné výrobky,
- od POR určených k likvidaci jako odpad,
- od POR s prošlou dobou použitelnosti, a to

ve skladech, částech stavby či v uzamykatelné místnosti, s kapacitou maximálně 1 t přípravků a dalších prostředků na ochranu rostlin (příruční sklady) nebo ve skladech POR s kapacitou nad 1 t. O příjmu a výdeji POR a dalších prostředků je nezbytné vést průběžně dokladovou evidenci včetně evidence o POR a dalších prostředcích s prošlou dobou použitelnosti.

Dle vyhlášky o technických požadavcích na stavby musí příruční sklad splňovat následující parametry:

- ⇒ nepropustná podlaha se zvýšeným soklem (náhrada za havarijní jímku),
- ⇒ možnost samostatného odvětrání a temperování,
- ⇒ oddělené ukládání přípravků podle druhu nebezpečnosti,
- ⇒ oddělené uskladnění prázdných obalů a přípravků s prošlou dobou použitelnosti,
- ⇒ vedení skladové evidence,
- ⇒ vybavení nezbytnými osobními ochrannými pomůckami.

Pro případ omytí a opláchnutí zasažené části těla musí být k dispozici přívod pitné vody nebo pohotovostní zásoba minimálně 20 litrů pitné vody v uzavřené nádobě. Pro malé skladované objemy přípravků lze po přechodnou dobu od nákupu do aplikace POR využít ke skladování nebezpečných chemických látek k tomuto účelu vyráběné skříně.

Pro sklady s kapacitou nad 1 tunu skladovaných POR a dalších prostředků je nutné zajistit:

- ⇒ nepropustnost povrchů a konstrukcí, podlahu vyspádovanou do samostatné havarijní jímky,
- ⇒ kanalizační systém oddělený pro srážkové, splaškové a odpadní vody kontaminované POR,
- ⇒ členění stavby na úsek příjmu a vyskladnění POR,

- ⇒ úsek skladování podle druhů, prázdných znečištěných obalů,
- ⇒ odvětratelnost skladu s možností temperování a sledování teploty vzduchu,
- ⇒ úsek pomocných a hygienických provozů, vybavení osobními ochrannými pracovními pomůckami,
- ⇒ přívod pitné vody (pro případ omytí a opláchnutí zasažené části těla, zejména očí nebo potřísnění oděvu), lékárníčku první pomoci,
- ⇒ prostředky pro likvidaci případných drobných havárií při rozlití nebo rozsypaní POR (Vapex, piliny, písek),
- ⇒ uzamykatelnost skladu.

Zásady správného používání přípravků

1. Před plánovaným nákupem a použitím přípravku v ČR je nutné ověřit, zda je přípravek povolen ÚKZÚZ včetně přihlídnutí k zákazům ÚKZÚZ z hlediska uvádění na trh a používání vydaných formou Nařízení o mimořádných rostlinolékařských opatřeních pro jednotlivé přípravky a jejich šarže. *Informace o povolených POR a dalších prostředcích jsou zveřejňovány ve Věstníku ÚKZÚZ a v on-line „Registru přípravků na ochranu rostlin“ na webových stránkách ÚKZÚZ.*

Povolení ÚKZÚZ je nutné i před nákupem POR v jiném členském státu EU za účelem prodeje a použití v ČR, tzn. souběžný POR k uvádění na trh a souběžný POR pro vlastní potřebu profesionálního uživatele.

2. Rozsah povoleného použití přípravku je pro konečné spotřebitele závazný v plné míře.

Jde o **dodržení povoleného rozsahu použití (do povolené plodiny, proti škodlivému organismu) v souladu s označením uvedeným na etiketě**

popř. Nařízením ÚKZÚZ resp. Státní rostlinolékařské správy (před 1. 1. 2014) **o rozšířeném povolení na menšinová použití nebo použití v souladu s Nařízením ÚKZÚZ „Výjimkou na 120 dnů“ pro případy mimořádných stavů v ochraně rostlin** (lze vyhledat v on-line Registru POR na webových stránkách ÚKZÚZ popř. ověřením na regionálním pracovišti ÚKZÚZ). Žádost na ÚKZÚZ o rozšíření použití u již povoleného přípravku mohou podat držitel stávajícího povolení, pěstitelské svazy, vědecké subjekty i profesionální uživatelé.

3. Přípravky musí být používány tak, aby **nebyly překročeny maximální povolené dávky** (dle aplikační tabulky uvedené na etiketě POR).
4. Nezbytné je při použití přípravků respektovat jejich klasifikaci vůči **ochranným pásmům vodních zdrojů pitné vody**. Vlastníci a uživatelé zemědělské půdy, kteří jsou současně žadatelé o dotace, najdou informace o vyhlášených ochranných pásmech vodních zdrojů (OPVZ) v evidenci půdy LPIS. Platnost těchto OPVZ je nutné ověřit na příslušném vodoprávním úřadu. Ostatní, kteří používají POR a nejsou žadatele o dotace, tyto informace získávají na místně příslušných vodoprávních úřadech (obce s rozšířenou působností, krajské úřady) nebo na vodohospodářských portálech. Ochranná pásma se dělí na ochranná pásma I. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v bezprostředním okolí jímacího nebo odběrného zařízení, a ochranná pásma II. stupně, která slouží k ochraně vodního zdroje v územích stanovených vodoprávním úřadem tak, aby nedocházelo k ohrožení jeho vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti. Existují ochranná pásma I. a II. stupně **podzemních** (vrty, studny, pramenní zářezy) a **povrchových** (vodárenské nádrže, úpravní vody na vodních tocích) zdrojů pitné vody. V pásmech I. stupně je použití POR obecně zcela vyloučeno a pro II. stupeň pásma je na etiketě vždy uvedena informace, zda je přípravek vyloučen z použití v ochranném pásmu povrchového a/nebo podzemního vodního zdroje.

5. Profesionální uživatel přípravků by měl být rovněž informován o **stanovištích včelstev** v okruhu pěti kilometrů od pozemků, na kterých hospodaří. Informace na vyžádání poskytují místně příslušné obecní úřady, které od chovatelů včel přijímají oznámení o stanovištích včelstev. Přípravky jsou klasifikovány vůči včelám jako *zvláště nebezpečné*, *nebezpečné* a přípravky *s přijatelným rizikem*. **Při ochraně včel** je nutné vždy brát tuto klasifikaci v potaz, postupovat podle návodu na etiketě a **oznámit zamýšlené použití přípravků pro včely nebezpečných, zvláště nebezpečných nebo**

směsí přípravků nebezpečných, zvláště nebezpečných pro včely s přípravkem bez této klasifikace nebo s hnojivem minimálně 48 hodin předem chovatelům včel a místně příslušným obecním úřadům.

6. Také **ochrana vodních organismů**, které se nacházejí v povrchových vodních tocích a útvech a **ochrana dalších necílových organismů** je upravena právními předpisy. Ochrana těchto organismů je stanovena tzv. *standardizovanými větami, které jsou přidělovány ÚKZÚZ na základě hodnocení přípravku v rámci řízení o povolení* a jejich znění jsou rovněž součástí etikety. Těmito větami jsou k omezení rizik z použití POR stanoveny ochranné vzdálenosti (vynechávky, pásy pozemku bez ošetření přípravkem). Dle vlastností účinné látky přípravku a rizik spojených s kontaminací splachem do povrchové vody jsou na základě hodnocení ÚKZÚZ přípravku stanoveny, zejména na svažitých částech pozemku se sklonem větším než 3° přísnější podmínky pro aplikace (SPe2 věty), než u látek, které lze aplikovat jak na svažitých, tak nesvažitých částech při dodržení předepsané ochranné vzdálenosti od povrchové vody (SPe3 věty) s možností zkrácení této vzdálenosti použitím nízkoúletových trysek s omezením úletu 50, 75, 90 %.

Vzhledem k ochraně podzemních vod a půdních organismů je omezeno opakované použití přípravků s určitými účinnými látkami např. omezení aplikace přípravku se stejnou účinnou látkou ve dvou či třech letech následujících po sobě nebo 1krát za 2 nebo 3 roky (označení vět: SPe1).

Profesionální uživatel má ze zákona povinnost **ohlásit tři dny předem ÚKZÚZ a oprávněnému uživateli honitby plánovanou aplikaci rodenticidu** (tj. přípravku k hubení škodlivých hlodavců) na pozemek, který je součástí honitby.

7. **Přípravky musí být používány** při optimálních povětrnostních podmínkách a nastavení pracovního režimu zařízení pro aplikaci POR **tak, aby nedošlo k zasažením rostlin a ploch mimo cílovou plochu, na níž se provádí aplikace.** To je důležité zejména v blízkosti citlivých kultur (vinice, sady, chmelnice) a zemědělských pozemků v režimu ekologického zemědělství.
8. Zákon dále vymezuje pojem **oblasti využívané širokou veřejností nebo zranitelnými skupinami obyvatel** (dále jen „oblast“), ve kterých by mělo být upřednostňováno *použití přípravků s nízkým rizikem vůči zdraví lidí.* V těchto oblastech a v jejich okolí do vzdálenosti stanovené povolením POR je zakázáno aplikovat některé přípravky nebezpečné pro zdraví lidí, a to na základě hodnocení Státního zdravotního ústavu (SZÚ), které je prováděno v rámci řízení o povolení POR. Závěry hodnocení SZÚ jsou uvedeny v toxikologickém posudku.

Zákon o rostlinolékařské péči ukládá profesionálním uživatelům přípravků povinnost dodržovat obecné zásady **integrované ochrany rostlin**, které udržují

používání přípravků a ostatních metod ochrany rostlin *na hospodářsky a ekologicky odůvodnitelných úrovních* s důrazem na růst zdravých plodin při co nejmenším narušení zemědělských a lesních ekosystémů.

V rámci pěstitelských postupů je nutné:

- ⇒ uplatňovat *vyrovnanou výživu a vápnění*,
- ⇒ používat zdravé osivo a sadbu vhodných odrůd odolných nebo tolerantních odrůd ke škodlivým organismům (dále jen „ŠO“),
- ⇒ podporovat a chránit užitečné organismy,
- ⇒ využívat monitoring výskytu ŠO, systémy varování nebo předpovědi výskytu ŠO s využitím prahů škodlivosti,
- ⇒ používat přípravky v rozsahu nezbytně nutném, přednostně využívat selektivní přípravky,
- ⇒ dodržovat antirezistentní strategie,
- ⇒ využívat biologické, fyzikální a jiné nechemické metody ochrany rostlin k zajištění ochrany proti dotčeným škodlivým organismům,
- ⇒ ověřovat úspěšnost používaných opatření na ochranu rostlin.

Náležitosti a způsob vedení záznamů o používaných přípravcích jsou stanoveny nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009, zákonem o rostlinolékařské péči a vyhláškou o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin.

Profesionální uživatelé POR mají povinnost vést minimálně 3 roky následující záznamy o jimi použitých přípravcích a dalších prostředcích:

1. *identifikace místa aplikace* (obec, katastrální území, parcelní číslo popř. číslo půdního bloku evidence zemědělské půdy podle uživatelských vztahů, vlastní rozlišitelné místní označení);
2. *identifikace ošetřovaného objektu* (plodina, kultura, objekt);
3. *rozsah nebo množství ošetřovaného objektu* tj. ha, m², t;
4. *datum aplikace* (den, měsíc a rok);
5. *úplný název přípravku* (včetně číselného a písmenného označení za názvem);
6. *dávka na jednotku* (g, kg, l na ha, m², t, koncentrace v %);
7. *identifikace cílového škodlivého organismu* (konkrétní plevel, choroby, škůdci – v souladu s údaji uvedenými na etiketě POR);
8. *jiný účel použití* (např. moření osiva, desikace, dezinfekce půdy).

Záznamy o aplikaci POR je povinnost provést bezodkladně, nejpozději následující pracovní den po aplikaci přípravku nebo dalšího prostředku na ochranu rostlin, a to v písemné popřípadě elektronické podobě s možností následného elektronického zpracování.

Zařízení pro aplikaci přípravků (dále jen „ZAP“) používaná v rámci podnikání **podléhají**, s výjimkou ručních zařízení a zádových postřikovačů, **pravidelnému kontrolnímu testování, a to u ZAP otestovaných do 31. 12. 2019 s dobou**

platnosti na 5 let a od 1. 1. 2020 na 3 roky. Testování provádějí schválené provozovny kontrolního testování, jejichž seznam je zveřejněn na webových stránkách ÚKZÚZ. Na základě výsledků kontrolního testování obdrží vlastník nebo držitel ZAP *osvědčení o funkční způsobilosti ZAP* pro aplikaci POR a provozovna kontrolního testování označí předmětné zařízení *kontrolní nálepkou s vyznačením intervalu platnosti osvědčení*.

Zákon o rostlinolékařské péči v návaznosti na čl. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES upravuje podmínky pro povolení letecké aplikace POR ve zvláštních případech.

Letecká aplikace POR je zakázána bez předchozího povolení ÚKZÚZ.

Leteckou aplikaci POR lze provádět z letadla nebo vrtulníku na základě *schváleného plánu* letecké aplikace a následného povolení jednotlivé letecké aplikace, která je v souladu s tímto plánem nebo na základě povolení mimořádné letecké aplikace. Zákon stanovuje náležitosti žádosti o schválení plánu letecké aplikace POR, žádosti o povolení a podmínky pro jejich schválení.

Z letecké aplikace jsou vyloučeny přípravky s významným rizikem pro včely, necílové členovce, obratlovce nebo vodní organismy, přípravky s nevhodnou formulací nebo vylučuje-li leteckou aplikaci stanovisko orgánu ochrany veřejného zdraví (Krajská hygienická stanice). Rozhodnutí o povolení letecké aplikace ÚKZÚZ zveřejňuje na své úřední desce.

Odborná způsobilost pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin je v návaznosti na čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES od roku 2013 rozdělena do tří stupňů.

Osvědčení o odborné způsobilosti **I. stupně** se požaduje *u fyzických osob, které přímo zacházejí s přípravky a provádějí jejich vlastní aplikaci.*

Držiteli osvědčení **II. stupně** musí být *osoby, které řídí nakládání s přípravky u konkrétních podnikajících subjektů a vykonávají dohled nad jejich používáním.*

Osvědčení **III. stupně** je dle zákona o rostlinolékařské péči vyžadováno u fyzických osob, které *poskytují poradenství v oblasti ochrany rostlin a v oblasti bezpečného používání přípravků, které zodpovídají za distribuci přípravků pro profesionální použití nebo pořádají kurzy k získání osvědčení všech stupňů.*

Kurzy jsou pořádány vzdělávacími zařízeními pověřenými Ministerstvem zemědělství. Pokud zájemci o získání osvědčení ještě nejsou držiteli žádného osvědčení, pro získání I. stupně absolvují dvanáctihodinový kurz u pověřeného vzdělávacího zařízení, pro získání II. stupně patnáctihodinový kurz a úspěšně vykonají zkoušku u ÚKZÚZ (písemný test) a pro získání III. stupně vykonají zkoušku u ÚKZÚZ (písemný test a ústní přezkoušení).

Osvědčení všech stupňů mají platnost pět let a před ukončením platnosti je lze prodloužit ve všech případech účastí na osmihodinovém školení pořádaném vzdělávacím zařízením, pro III. stupeň navíc úspěšně absolvovaným písemným testem u ÚKZÚZ.

Osvědčení o odborné způsobilosti příslušného stupně získá také fyzická osoba, která doloží Ústavu rostlinolékařské vzdělání. V případě cizího státního příslušníka se za odborně způsobilou osobu pro nakládání s POR v ČR považuje osoba, které byla Ministerstvem zemědělství uznána odborná kvalifikace získaná v jiném členském státě EU.

Další informace jsou k dispozici na webových stránkách ÚKZÚZ, v níže uvedených právních předpisech či přímo u pracovníků ÚKZÚZ na příslušných regionálních pracovištích.

Přehled užitečných odkazů:

Stránky ÚKZÚZ:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/>

Odborná způsobilost:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/zemedelska-inspekce/odborna-zpusobilost/>

Veřejný seznam povolených přípravků na ochranu rostlin – „on-line Registr POR“:

<http://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/>

Seznam POR povolených k profesionálnímu použití:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/sdeleni-novinky/seznam-por-profes-pouz.html>

Přehled standardizovaných vět uváděných na etiketách POR:

http://eagri.cz/public/web/file/417862/Vyklad_udaju_na_etiketach.pdf

Minimalizace úletu POR:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/zarizeni-pro-aplikaci-por/minimalizace-uletu/minimalizace-uletu-pripravku.html>

Zásady používání a čištění aplikační techniky:

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/dokumenty-a-publikace/informacni-letaky/ostatni/zasady-pouzivani-aplikacni-techniky.html>

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/dokumenty-a-publikace/informacni-letaky/ostatni/cisteni-aplikacni-techniky.html>

Seznam provozoven kontrolního testování ZAP:

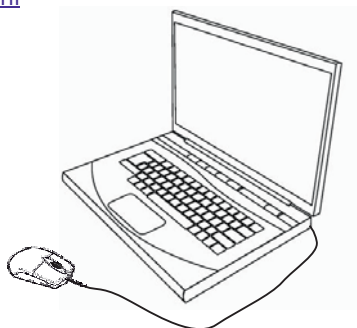
<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/zarizeni-pro-aplikaci-por/seznam-stanic-kontrolniho-testovani.html>

Centrální registr vodoprávní evidence:

www.eagri.cz – záložka VODA

Informační portál VODA:

www.voda.gov.cz

Přehled právních předpisů:

Právní předpisy EU:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES)

č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, v platném znění.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES ze dne 21. října 2009, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů, v platném znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a změně nařízení (ES) č. 1905/2006, v platném znění.

Právní předpisy ČR:

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Prováděcí vyhlášky k zákonu o rostlinolékařské péči:

Vyhláška č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin.

Vyhláška č. 32/2012 Sb., o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 206/2012 Sb., o odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky

Vyhláška č. 207/2012 Sb., o profesionálních zařízeních pro aplikaci přípravků a o změně vyhlášky č. 384/2011 Sb., o technických zařízeních a o označování dřevěného obalového materiálu a o změně vyhlášky č. 334/2004 Sb., o mechanizačních prostředcích na ochranu rostlin.

Související právní předpisy:

Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů.

Poznámka: **K předpisům vždy hledejte platná znění!**

Kontakty:

Ing. Andrea Blažková
andrea.blazkova@ukzuz.cz

Ing. Jitka Matějů
jitka.mateju@ukzuz.cz

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/kontakty/organizace/>

Sekce rostlinolékařské péče
Odbor rostlinolékařské inspekce
Oddělení rostlinolékařské inspekce (dle regionální působnosti)